

Élet a Katrina hurrikán után

Katasztrófák bárhol, bármikor történhetnek, s nagy pusztítást végezhetnek emberéletben és emberi környezetben. Romokat hagynak maguk után, eltűnnek, de emléküik még sokáig él. Aki nem éli át, az el sem tudja képzelni azoknak az embereknek a traumáját és veszteségeit, akik szemben találták magukat a csapással.

2005. augusztus 29-én New Orleans és a Mexikói-öböl partvidéke az USA történetének eddigi legnagyobb, legpusztítóbb katasztrófájával találta szemben magát, a *Katrina Hurrikán* tombolásával. A vihar és a védelmi rendszer együttes hibája okozta a város majdnem teljes pusztulását, s hagyott maga után több tízmilliárd dollárnyi értékű kárt.

A Tulane Egyetem, a Howard-Tilton Emlékkönyvtár és tagkönyvtárai

A *Tulane Egyetem* egyike Észak-Amerika legfontosabb kutatási intézményeinek, s egyben a legnagyobb magán felsőoktatási intézmény New Orleans-ban és a Mexikói-öböl régióban. A Tulane könyvtárai a *Szakkönyvtárak Egyesületének* (*Association of Research Libraries*) 123 tagot számláló ranglistájában általában az alsó középmezőnyben helyezkednek el, gyűjteményeik azonban az elsőszámú kulturális forrást jelentik a világ minden tájáról érkező kutatók számára. (További információ a *Howard-Tilton Memorial Library Collections* gyűjteményéről: <http://library.tulane.edu/collections/collections.php>; különgyűjteményeiről pedig: <http://specialcollections.tulane.edu>.) Mivel jelentős nagyságú könyvtári gyűjteményről van szó, az állományt és általában a könyvtárakat érő, hurrikán okozta kár is egyedülálló volt.

A Tulane katasztrófaterve

New Orleans és a Gulf Coast államai jól ismerik a trópusi viharokat és hurrikánokat, így nem meglepő, hogy a Tulane-nek is saját katasztrófaterve van. A Howard-Tilton Memorial Library 28 oldalas

dokumentumát kevesebb, mint két hónappal a Katrina lecsapása előtt frissítették. A terv nemcsak a válságstáb összetételét és feladatait nevezi meg, hanem a vészhelyzetben elvégzendő különleges lépéseket, feladatokat is részletezi. Leírja az esemény bekövetkezése utáni feladatokat éppúgy, mint a mentési, újjáépítési munkálatok lépéseit. Mégis, amikor a hurrikán megérkezett, olyan nagy volt az ereje, hogy alig tudtak valamit a tervek szerint végrehajtani. A katasztrófaterv nem számolt azokkal a rendkívül sokrétű és összetett feladatokkal sem, amelyek megoldása a valóságban szükségessé vált; s nem tervezhették előre azokat a különleges eszközöket és szakértelmet sem, amelyre a valóságban szükség volt.

A hurrikán után

A campus épületeinek kétharmadában az alagsori és földszinti helyiségek víz alá kerültek; az egyetemi vezetést pedig szinte sokkolta az a látvány, ami a könyvtárban várta őket. A Howard-Tilton Emlékkönyvtár földszintje ugyan megmenekült a víztől, az alagsort – egy futballpályánál nagyobb területet – mintegy nyolc láb magasan víz borította. (Itt az alagsorban kapott helyet korábban egy zenei könyvtár, s itt tárolták a kormányzati dokumentumok, újságok és mikrofilmek nagy részét is.) A *Jones Hall*-ban, amelyben a különgyűjtemények kaptak helyet, majdnem négy láb magasan állt a víz.

A vihar elvonulása után szinte azonnal megkezdődött a víz kiszivattyúzása, a helyiségek kiszárítása, s a dokumentumok mentése. Ennek ellenére mintegy 700 000 nyomtatott könyvtári dokumentum, archivált anyag és felvétel, 1,5 millió mikrofilmtekercs és mikrofilmlap állt víz alatt közel három hétig. A felvételek közül semmit sem tudtak megmenteni, a mikrofilmek közül is mindössze 18 000 tekercset. Az archivált anyagok majdnem teljessége, szerencsére, átvészelte a katasztrófát. A zenei könyvtár állományának 70%-át (nyomtatott dokumentumokat és partitúrákat), a kormányzati anyagokat és a még

katalogizálásra váró idegen nyelvű dokumentumokat is sikerült megmenteni. De a mentéssel kapcsolatos kihívások egyre csak szaporodtak.

Elkezdődik az újjáépítés

Az épületek stabilizálásával, a megmentésre váró dokumentumok becsomagolásával és elszállításával a texasi BELFOR céget bízták meg, amely 12 000 doboznyi könyvtári dokumentumot, köztük 210 000 könyvet és 20 000 mikrofilmtekerccset szállított el restaurálásra. A trópusi vihar az épületeket sem kímélte: falakat kellett újjáépíteni vagy renoválni, mert míg a campus általánosságban jól vészelte át a vihart, a könyvtárépületek különösen komoly sérüléseket szenvedtek.

A víz kiszivattyúzását követően a BELFOR szakemberei megállapították, hogy az alagsori tömör-raktárak nem használhatók többé. A munkások polcról polcra haladtak, mentették a dokumentumokat, amelyeket azonnal hűtőkocsikba tettek, hogy megelőzzék állapotuk további romlását. A cég székhelyén aztán a dokumentumokat speciális eljárásnak vetették alá: lemosták róluk az iszapot, megszáritották és fertőtlenítették, majd gammasugarakkal minden további fertőzéstől mentesítették őket. A dokumentumok ezt követően a Tulane kötetzeti partneréhez, az indianai *Heckman Bindery* nevű céghez kerültek. Az újrakötött kötetek minőségellenőrzését újra a BELFOR munkatársai végezték, majd minden visszakerült a Tulane könyvtárba. A folyamat végén a könyvtárosoknak 111 975 könyvtári dokumentumot kellett behasonlítani, feléleszteni rekordjaikat az online katalógusban, s további 80 550 darabot kellett alapvető könyvtári feldolgozásnak alávetni.

A Tulane Újjáépítési Központ létrehozása

Andy Corrigan könyvtárvezető szerint a projekt legnagyobb kihívása az volt, hogy rögtön az elejétől folyamatosan újabb és újabb feladatokkal kellett szembesülniük. A korábban már bevált stratégia szerint, amikor csak lehetséges volt, igyekeztek elválasztani az újjáépítési munkákat a mindennapi könyvtári tevékenységektől, így segíteni, hogy minél előbb visszaálljon az élet a rendes kerékvágásba. A BELFOR mint külső szakértő alkalmazásával és egy külön *Újjáépítési Központ (Tulane Recovery Center)* létrehozásával sikerült elérni, hogy a könyvtárosok nagy része mentesüljön a

mentési munkáktól, s visszatérhessen mindennapi könyvtári tevékenységeihez.

Az Újjáépítési Központ létrehozása a Tulane ötlete volt, helyet pedig egy, a campushoz közeli könyvtári raktárépületben adtak neki. A központ személyzetét és a projektmunkákat a LAC a Tulane Egyetemmel együtt nyújtotta.

2007 tavaszán a *Library Associates Companies (LAC)* nevű cég kapott egy pályázat keretében megbízást arra, hogy feldolgozza, katalogizálja a megmentett, felújított könyvtári dokumentumokat. (A pályázat nehézségét az adta, hogy a dokumentumok akkor még a restaurálási munkák valamely szakaszában voltak, így a könyvtárosok és a LAC munkatársai is csak becsülni tudták a feldolgozandó anyag mennyiségét és állapotát.) Projektmenedzsernek *Del Oehms Hamiltont*, egy több mint 23 éves tapasztalattal rendelkező szakembert választottak. Hamilton felügyelte az Újjáépítési Központ működését, s koordinálta a munkákat. *Brad Rogers* és *Elisa Topper*, a cikk szerzője volt felelős a személyzet toborzásáért. Mivel sok és sokféle szakterületen volt tapasztalt alkalmazottra szükség, a központ dolgozói nemcsak New Orleansból, hanem az egész országból érkeztek.

Ma mintegy 20 katalogizáló, archiváló és feldolgozó szakember dolgozik a központban, amely négy éve a rekonstrukciós munkálatok zászlóshajója, s amelynek még legalább négyévnnyi munkája van. Erőfeszítési hajtómotorként szolgálnak a többi szereplő számára is.

Következtetések

A Comprehensive Guide to Emergency Preparedness and Disaster Recovery (Wilkinson et al., 2010) című könyvében *Andy Corrigan* a következőképpen foglalja össze a Tulane-en szerzett tapasztalatait, tanácsait:

- Tervezni kell a kommunikációt: a legfontosabb, hogy az esemény bekövetkezte után képesek legyünk a hatékony kommunikációra.
- Hallgassunk a katasztrófamenedzsmenthez értőkre, támaszkodjunk tapasztalataikra.
- Válasszuk el a mentési, újjáépítési munkákat a mindennapi, rutintevékenységektől: az előbbit lehetetlen az utóbbiba integrálni.
- Az idő gyógyít, az újjáépítés az egész régió gyógyulását is eredményezi.

Mindenki azt gondolja, az ő könyvtárát nem érheti ilyen csapás. Ha mégis megtörténik, a Tulane példája modellként szolgálhat mindenkinek.

/TOPPER, Elisa F.: After Hurricane Katrina: The Tulane Recovery Project. = New Library World, 112. köt. 2011. 1–2. sz. p. 45–51./

(Kovácsné Koreny Ágnes)